

**I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
“Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки
людських ресурсів у глобальному вимірі”**

*Присвячується 55-річчю кафедри Управління
персоналом та економіки праці ОНЕУ*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки і управління підприємництвом

**УНІВЕРСИТЕТ СТЕРЛІНГА
(М. СТЕРЛІНГ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)**

**ABERYSTWYTH UNIVERSITY
(М. АБЕРІСТВІТ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)**

**МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Актуальні виклики інноваційного
розвитку економіки людських ресурсів
у глобальному вимірі»**

26-27 жовтня 2023 року

Одеса

2023

УДК 331.101.262.001.76

За загальною редакцією:

Ковальов А.І., доктор економічних наук, професор, ректор

Одеського національного економічного університету

Літвінов О.С., доктор економічних наук, професор, проректор

з наукової роботи Одеського національного економічного університету

Познанська І.В., доктор економічних наук, професор,

завідувачка кафедрою управління персоналом та економіки праці

Одеського національного економічного університету

Укладач:

Петровська О. М., к. п. н., доцент кафедри управління

персоналом та економіки праці

Одеського національного економічного університету

Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки людських ресурсів у глобальному вимірі: матеріали доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 26-27 жовтня 2023 року) / За заг. ред.:

А. І. Ковальов, О. С. Літвінов, І. В. Познанська, О. М. Петровська та ін.

- Одеса: ОНЕУ, 2023. – 220 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні виклики інноваційного розвитку економіки людських ресурсів у глобальному вимір» (м. Одеса, 26-27 жовтня 2023 року, м. Одеса), у яких розглядаються тренди та виклики HR-індустрії в сучасних умовах, інноваційні підходи до вирішення сучасних проблем соціально-трудової сфери, соціально-економічні тенденції та трансформація ринку праці, управління інтелектом в умовах діджиталізації економіки, соціальна робота, організаційна психологія та культура праці та інші питання.

УДК 331.101.262.001.76

Ланська С. П.

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет

АКТИВІЗАЦІЯ ПІДТРИМКИ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист (згідно зі с. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»). Дискримінація за ознакою інвалідності забороняється [3].

Станом на 01 січня 2023 року, в Україні 2721,7 тис. осіб мають інвалідність, у тому числі: з I групою інвалідності – 204,9 тис. осіб, з II групою інвалідності – 888,7 тис. осіб, з III групою інвалідності – 1472,0 тис. осіб та 156,0 тис. дітей з інвалідністю [5, с. 55].

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну спровокувало безпрецедентну гуманітарну кризу в усій країні. За підрахунками Міжнародної організації з міграції (МОМ), 6,2 млн громадян стали внутрішньо переміщеними особами, а 4,2 млн українців є біженцями і покинули територію України, приблизно 23% з яких – особи з інвалідністю [1, с.3-4].

Внаслідок повномасштабних воєнних дій в Україні стрімко зростає кількість людей з інвалідністю – як серед учасників бойових дій, так і серед цивільного населення, яке потерпає від обстрілів, бомбардувань та інших травм внаслідок військових дій. У короткостроковій перспективі також збільшиться кількість людей з інвалідністю, які потребуватимуть стаціонарної допомоги.

Дотримання стандартів безбар'єрності є ключовим моментом виживання у воєнний час як щодо ресурсів і послуг, так і при отриманні інформації про ризики та загрози, а також шляхи їх подолання. Сьогодні в Україні існує Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору, але термін «безбар'єрність» фігурує лише у комунікаційному плані реалізації вищезазначеної стратегії. Заміна терміну «доступність (accessibility)» на «безбар'єрність (barrier-free)» ризикує розмити поняття та відійти від актуальних стандартів, які дозволять реалізувати права людей з інвалідністю [1, с. 4-5].

У грудні 2009 року Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю, яка з березня 2010 року набула чинності. Зокрема, ця Конвенція визнає право осіб з інвалідністю на працю нарівні з іншими. Воно включає право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку особа з інвалідністю вільно вибрала чи на яку вона вільно погодилась, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритими, інклюзивними та доступними для осіб з інвалідністю [4].

В Україні серед людей з інвалідністю більше, ніж половина, – це люди працездатного віку. Працює наразі кожен третій із тих, хто перебуває у

працевдатному віці. На жаль, не всі можуть скористатися своїм правом на працю, оскільки на їхньому шляху до роботи постають архітектурні, транспортні, комунікаційні та психологічні бар'єри.

Стримувальними чинниками є також як недостатня поінформованість роботодавців щодо різних аспектів працевлаштування та зайнятості людей з інвалідністю, так і їх упереджене ставлення до цієї категорії працівників.

Зайнятість є однією зі сфер створення рівних можливостей для осіб з інвалідністю. Саме тому, надаючи роботу таким працівникам, роботодавець не тільки виконує норму закону щодо працевлаштування людей з інвалідністю, забезпечує себе ефективними працівниками, а й допомагає цим людям бути рівноправними членами суспільства [2, с. 9].

При формуванні політики щодо осіб з інвалідністю в Україні, зокрема в межах регулювання національного ринку праці, потрібно враховувати сучасні тенденції міжнародної політики та практики, які є інноваційними та прогресивними стосовно їх послідовної імплементації. На жаль, сучасне сприйняття осіб з інвалідністю в нашій країні, що зафіксовано в законодавстві та практиці його реалізації, демонструє певну непослідовність, відсутність системності в діях уряду стосовно змісту розуміння та дотримання соціального підходу при вирішенні проблем осіб з інвалідністю. Зокрема, зараз в Україні, зважаючи на законодавство, люди з інвалідністю – це передусім пацієнти, які потребують постійного медичного втручання, щоб вилікувати їхні травми та хвороби. Але в розвинених демократичних країнах інвалідність – це один з аспектів людського різноманіття, а права людей з інвалідністю – є рівними до інших. Там працює правозахисна модель, до якої прагне й наша країна.

У національному законодавстві вже зараз відображені норми, завдяки яким створено умови для реалізації особам з інвалідністю права на працю, а також ратифіковані Конвенції ООН осіб з інвалідністю [4] та МОП про професійну реабілітацію та зайнятість осіб з інвалідністю, що є частиною національного законодавства. При цьому в Україні на законодавчому рівні доцільно ще розширити розуміння інвалідності: це не лише про стан здоров'я людини, але й про те, як вона може перебувати в соціумі, гідно працювати та жити в суспільстві. Наша країна має перейти до фокусування уваги саме на житті в соціумі та інклюзивності, щоб ліквідувати для людей з інвалідністю різні бар'єри в різних сферах (освітніх, цифрових, архітектурних тощо), що можуть заважати особам зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, їх повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими [4].

Гідна інтеграція людей з інвалідністю до ринку праці має здійснюватися через прийняття відповідних стратегій, практик та актуалізації законодавства, що забезпечують можливості реалізації особистісного потенціалу. До основних пріоритетів оновлення сучасного ринку праці України мають належати: гідне працевлаштування осіб з інвалідністю; підтримка їх доходів і рівня життя; допомога у повсякденному житті та сприяння незалежності. Цьому може сприяти впровадження наступних складових:

- організація гідного та справедливого підбору роботи для людей з інвалідністю, зокрема з оцінкою індивідуальних здібностей та потреб;
- забезпечення архітектурної, інформаційної та транспортної доступності для людей з інвалідністю на ринку праці;
- створення комфортних робочих місць для працівників з інвалідністю, в т.ч. розширення напрямів пристосування робочих місць до індивідуальних потреб працівників;
- актуалізація зобов'язань і відповідальності роботодавців щодо забезпечення умов праці для працівників з інвалідністю відповідно до міжнародних стандартів;
- безперервне професійне навчання осіб з інвалідністю;
- впровадження етики спілкування з працівниками з інвалідністю ;
- еволюція української моделі інвалідності від медичної до правозахисної.

Питання гідної зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю є одними із пріоритетних напрямів формування та реалізації державної соціальної політики особливо при плануванні концептуальних підходів щодо відновлення економіки в поствоєнний період. Тому вже сьогодні необхідно приділяти увагу формуванню соціально-економічних умов, в яких люди з інвалідністю матимуть реальні можливості щодо реалізації власного трудового потенціалу та професійного самовизначення в умовах прогресивного розвитку ринку праці.

Україна, як держава, що наближається до вступу в ЄС, може спиратись на найкращий зарубіжний досвід провідних країн світу щодо формування державної соціальної політики підтримки осіб з інвалідністю та її імплементації. Це сприятиме вирішенню багатьох проблем, пов'язаних із здобуттям освіти та професійним навчанням, гідним працевлаштуванням та побудовою кар'єрних траєкторій, інтеграцією осіб з інвалідністю у соціальне та професійне середовище тощо.

Список літератури

1. Rights of persons with disabilities during the war in Ukraine: Summary of monitoring report, February 2023. URL : <https://www.edf-feph.org/content/uploads/2023/02/PDF-Summary-of-monitoring-report-Rights-of-persons-with-disabilities-during-the-war-in-Ukraine.pdf>
2. Працевлаштування та зайнятість людей із інвалідністю: Довідник для роботодавців/ Упорядн. Семигіна Т.В., Іванова О.Л., 2010. 140 с.
3. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
4. Про права осіб з інвалідністю: Конвенція ООН {Конвенцію ратифіковано Законом України від 16.12.2009 р. № 1767-VI} URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
5. Соціальний захист населення України у 2022 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2023. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>